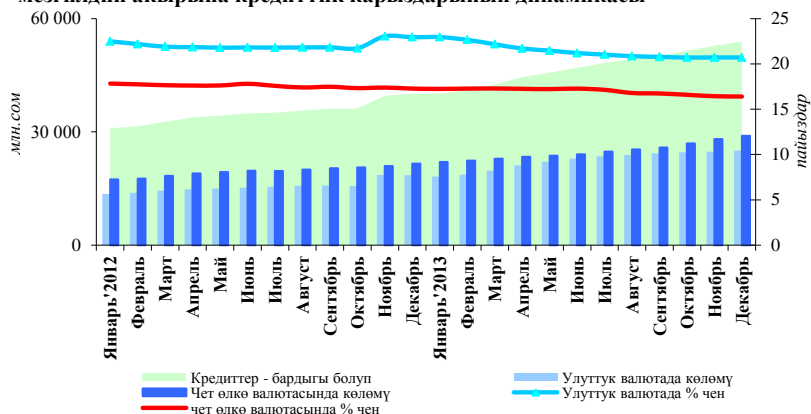

Кредиттер (2013-жылдын 9 айы үчүн)

2013-жылдын январь-сентябрь айларында банктар сом түрүндө сыяктуу эле, валюта түрүндө да карыз алышуулар боюнча пайыздык чендин төмөндөшүнөн улам, кредит портфелин көбөйтүүнү улантышкан. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде банктардын чогуу алгандагы кредит портфелинин өсүшүнүн өзгөчөлүгүнүн бири катары айыл чарбасына берилген

1-график. Иштеп жатышкан коммерциялык банктардын бир мезгилдин акырына кредиттик карыздарынын динамикасы

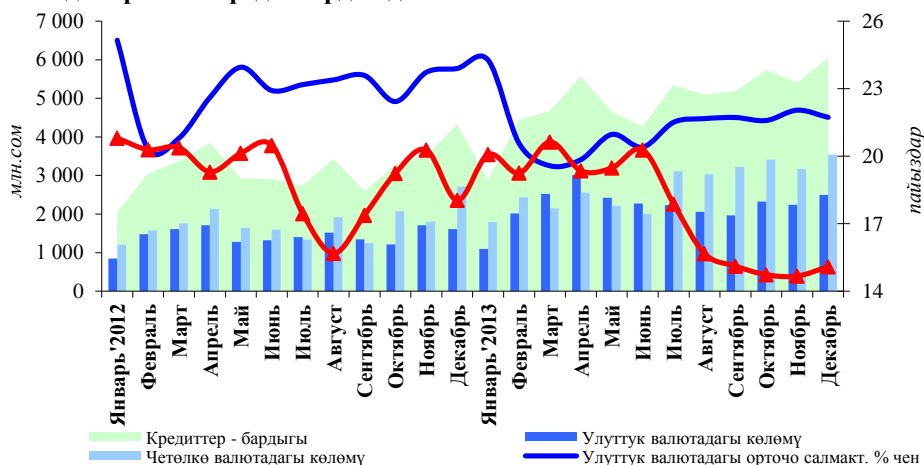

кредит көлөмүнүн кыйла көбөйүшү саналган, бул тармакты мамлекеттик колдоо боюнча чараларды жүзөгө ашыруудан улам мүмкүнчүлүк берилген.

Ошону менен бирге эле, кароого алынып жаткан мезгил ичинде банк системасынын кредит портфелинин сапаттык мүнөздөмөлөрүнүн кыйла начарлашы байкалган. Алсак, мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздарынын үлүшүнүн өсүшү кредит портфелинин жалпы көлөмүндө 3,5 пайызды түзгөн, мындай кредиттердин көлөмү сандык мааниде алганда жыл башынан бери 36,9 пайызга өскөн. Мында, кредит портфелинин жалпы көлөмүндө пролонгацияланган кредиттердин салыштырма салмагы 0,6 пайыздык пунктка, 3,3 пайызга чейин төмөндөгөн.

Өтүп жаткан жылы “Айыл чарбаны каржылоо” мамлекеттик долбоорун жүзөгө ашыруу иши башталган, жазгы-талаа иштерин өз убагында аткаруу жана айыл чарбасында мал чарбачылыгын жана кайра иштетүү секторун андан ары өнүктүрүү үчүн республиканын айыл чарба өндүрүүчүлөрүнө мамлекеттик колдоо көрсөтүү анын максаттарынан болуп саналат. Долбоордун шарты боюнча Өкмөт, коммерциялык банктарды жана адистештирилген финансы-кредит мекемелерин республикалык бюджеттин каражаттарынан жылына 10 пайыз чен боюнча жеңилдетилген кредиттерди жайгаштыруу үчүн субсидиялайт. Сентябрь айынын акырына долбоор боюнча жалпы кредиттик карыз 2,8 млрд. сомду же банктык кредит портфелинин чогуу алгандагы көлөмүнүн 5,5 пайызын түзгөн.

2-график. Коммерциялык банктар тарабынан бир мезгил ичинде берилген кредиттердин динамикасы

2013-жылдын сентябрь айынын акырына иштеп турган коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмү жыл башынан бери 24,9 пайызга көбөйүү менен 50,1 млрд. сомду түзгөн (алмашуу курсунун өзгөрүүсүнө корректировкалоону

эске албаганда, кредит портфели 26,6 пайызга өскөн). Мында, кредит портфелинин сом түрүндөгү бөлүгү 24,3 млрд. сом өлчөмүндө түптөлүү менен 30,9 пайызга көбөйгөн. Сентябрь айынын акырына чет өлкө валютасында берилген кредиттердин көлөмү жыл башына карата тиешелүү көрсөткүчтөн 19,8 пайызга жогорулоо менен 25,8 млрд. сомдук эквивалентти түзгөн (АКШ долларынын бекемделишин эске алуу менен көбөйүү 22,9 пайызды түзгөн).

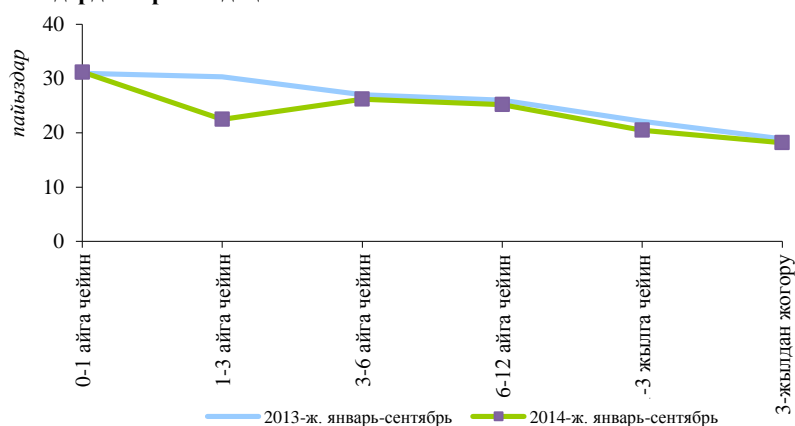
2013-жылдын январь-сентябрь айларында банктардын чет өлкө валютадагы кредиттери боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 0,3 пайыздык пунктка, 21,6 пайызга чейин төмөндөгөн, ал эми чет өлкө валютадагы чен 17,1 пайызды (-0,5 пайыздык пунктту) түзгөн.

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына тармактар боюнча банктардын кредит портфели төмөнкүчө бөлүштүрүлгөн. Кредит портфелинин көпчүлүк бөлүгүн ээлеген соодага берилген кредиттердин үлүшү 2,9 пайыздык пунктка (37,0 пайызга чейин) төмөндөгөн. Башка кредиттердин салыштырма салмагы 9,3 пайызга чейин (-1,1 пайыздык пунктка) жана керектөө максаттарына – 9,4 пайыздан 9,1 пайызга чейин төмөндөгөн. Төмөндөө социалдык кызмат көрсөтүүлөргө берилген кредиттерге да таасирин тийгизген, алардын үлүшү 1,5 пайызга чейин азайган. Байланышка берилген кредиттердин салыштырма салмагы 0,1 пайызга, 0,1 пайыздык пунктка чейин төмөндөгөн. Ошону менен бирге эле, айыл-чарбага берилген кредиттердин үлүшү (2,6 пайыздык пунктка, 17,8 пайызга чейин), ипотекага (0,3 пайыздык пунктка, 9,9 пайызга чейин), өнөр жайга (1,6 пайыздык пунктка, 7,2 пайызга чейин) жана курулушка (2,6 пайыздык пунктка, 17,8 пайызга чейин) көбөйгөн. Транспортко, даярдоо жана кайра иштетүү максаттарына берилген кредиттердин үлүшү тиешелүүлүгүнө жараша 2,4 жана 0,2 пайызды түзүү менен жыл башынан бери өзгөргөн эмес.

Өз кезегинде, көпчүлүк банктардын портфели айрым тармактарда жогору топтоштурулган бойдон калган. Алсак, тармактарда банктардын кредит портфелинин концентрацияланышын көрсөткөн индекс 0,42 түзгөн, бул көпчүлүк банктардын кредиттеринин көбүнчө эки тармактын ортосунда бөлүштүрүлүшүн көрсөтүп турат. Мындан тышкары, ар бир тармакта кредиттердин өзүнчө концентрацияланышы да жогору болгон: 11 тармактын ичинен 7 тармакта индекстин мааниси 0,18 түзгөн, бул ушул тармактарда бир аз сандагы банктардын катышуусун тастыктап турат.

Кредиттөө рыногунун жалпы концентрациялануу көрсөткүчү 0,09 деңгээлде сакталган, бул 10 банктын ортосунда рыноктун бөлүштүрүлүшүнө эквиваленттүү.

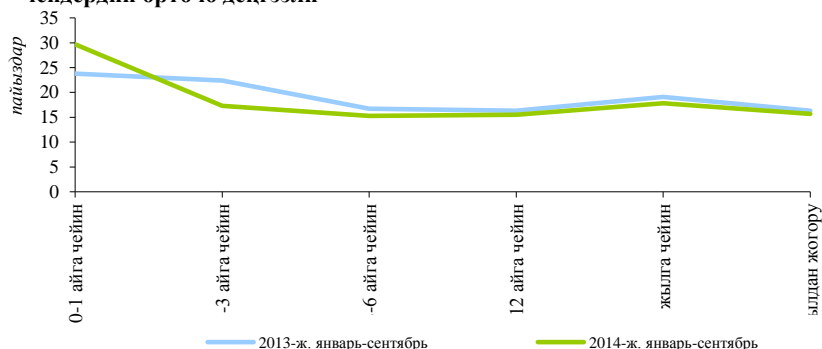
3-график. Мөөнөттүүлүк категориясы боюнча улуттук валютада жаңыдан берилген кредиттер боюнча пайыздык чендердин орточо деңгээли

Банктардын кредит портфелинин убактылуу түзүмүндө 1 айдан 3 айга чейинки мөөнөткө берилген кредиттердин көлөмүнүн азайышы белгиленген. Ошентип, кыска мөөнөттүү кредиттердин (бир жылга чейин) чогуу алгандагы салыштырма салмагынын 22,8 пайыздан 18,2 пайызга чейин төмөндөөсүнө, ошондой эле мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыздардын үлүшүнүн 3,3 пайыздан 3,5 пайызга чейин көбөйүүсүнө байланыштуу, узак мөөнөттүү кредиттердин үлүшү 73,9 пайыздан 78,3 пайызга чейин жогорулаган. Кредит портфелинин убактылуу түзүмүн ушул сыяктуу корректировкалоо, өз кезегинде, дюрация көрсөткүчүнүн 27,6 айдан 28,8 айга чейин өсүшүнө алып келген.

2013-жылдын январь-сентябрь айларында жаңыдан берилген кредиттердин көлөмү 42,1 млрд. сомду түзгөн, бул 2012-жылдын ушул эле мезгилинде берилген суммадан 56,4 пайызга жогору. Улуттук валютадагы кредиттер 56,7 пайызга, ал эми чет өлкө валютасында – 56,2 пайызга көбөйгөн. Мында, сооданы кредиттөө көлөмүнүн айыл чарба тармагына берилген кредиттердин өсүшү менен чогуу жогорулашы банктар тарабынан берилген кредиттердин чогуу алгандагы көрсөткүчүнүн өсүшүнүн маанилүү тармактык факторлорунан болгон.

4-график. Мөөнөттүүлүк категориясы боюнча чет өлкө валютасында жаңыдан берилген кредиттер боюнча пайыздык чендердин орточо деңгээли

2013-жылдын январь-сентябрь айларында улуттук валютада жаңыдан берилген кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 21,2 пайызды түзүү менен 2012-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырмалуу 1,7 пайыздык пунктка, чет өлкө валютасында – 0,5 пайыздык пунктка, 18,6 пайызга чейин төмөндөгөн.

Кредиттердин негизги көлөмү бир жылдан үч жылга чейинки мөөнөткө берилген, анын натыйжасында жаңыдан берилген кредиттердин убактылуу түзүмүндө узак мөөнөттүү кредиттердин үлүшү 2,0 пайыздык пунктка, 73,0 пайызга чейин өскөн. Ошону менен бирге эле, кыска мөөнөттүү кредиттөөнүн түзүмүндө 0-1 ай мөөнөткө берилген кредиттердин үлүшү 7,1 пайыздык пунктка көбөйгөн.

Соодага берилген кредиттердин көлөмү 52,0 пайызга көбөйгөн – бул тармак мурдагыдай эле, жаңыдан берилген кредиттердин түзүмүндө эң эле олуттуу болуп саналат (48,4 пайыз). Кароого алынып жаткан мезгил ичинде өнөр жайды кредиттөө олуттуу көбөйгөндүгү (2,6 эсеге) белгиленген, ал эми ушул кредиттердин үлүшү 2,6 пайыздык пунктка, 6,6 пайызга чейин көбөйгөн. Айыл-чарбага берилген кредиттердин көлөмү 1,9 эсеге өскөн, бул алардын үлүшүнүн 3,0 пайыздык пунктка, 15,9 пайызга чейин жогорулашына алып келген. Берилген керектөө кредиттеринин көлөмү да өскөн (+20,1 пайыз), бирок алардын үлүшү 11,5 пайыздан 8,9 пайызга чейин азайган. Ипотекага, транспортко, байланышка, даярдоо жана кайра иштетүүгө, курулушка жана социалдык кызмат көрсөтүүлөргө берилген кредиттердин салыштырма салмагы жыйынтыгында 12,2 пайызды түзгөн. “Жана башка” кредиттердин үлүшү 2,8 пайыздык пунктка төмөндөп, 8,2 пайызды түзгөн.

Тармактар боюнча улуттук валютадагы жаңыдан берилген кредиттер боюнча пайыздык чендердин өзгөрүүсү ар башка багытта болгон, ал эми чет өлкө валютасындагы чендер, негизинен төмөндөгөн. Улуттук валютадагы кредиттер боюнча чендердин төмөндөөсү өнөр жай, айыл-чарба, транспорт, соода, керектөө кредиттери, курулуш жана башка кредиттер сыяктуу тармактар боюнча белгиленген. Мында, улуттук валютадагы кредиттер эң эле төмөн чен боюнча айыл чарбага (бир мезгил

ичинде орточо алганда 18,0 пайыз), эң эле жогорку – байланышка (27,3 пайыз) берилген.

Чет өлкө валютасында чендер соодадан тышкары, бардык тармактарда төмөндөгөн. Чет өлкө валютасындагы кредиттер эң эле жогорку чен боюнча соодага (орточо алганда 20,4 пайыз), ал эми эң эле төмөн чен боюнча – курулушка (бир мезгил ичинде орточо алганда 13,2 пайыз) берилген.